

Hoofdstuk 7

Sport en ethiek in Europees perspectief

Marc Maes

Inleiding

De jongste jaren werd duidelijk een ethisch reveil ingezet in de brede sportwereld. Zowel bij de sportbedrijven, de sporttrainers, de juryleden, de scheidsrechters als de sportmanagers is een zoektocht naar waarden en normen op gang gekomen. Toen de Europese Vereniging voor Sportmanagers haar eerste congres organiseerde, een twaalfstal jaar geleden, viel er in het programma geen enkele mededeling te bespeuren over ethiek, geen enkele voordracht behandelde een ethisch thema. De inaugurale voordracht van het jongste congres echter ging over ethische waarden, en daarnaast werd een volledige dag besteed aan de ethische benadering van de jeugdsport. Het congres werd trouwens afgesloten met een uitgebreid debat over ethiek. Dit is niet verwonderlijk wanneer we kunnen vaststellen dat de hedendaagse sport bedreigd wordt door diverse factoren die daarom niet sportspecifiek zijn maar toch een ernstige aanslag kunnen betekenen voor de integriteit van de sport en vooral voor de integriteit van de sportbeoefenaar. Die laatste, de spilfiguur, waarrond het uiteindelijk allemaal draait, is in vele gevallen de dupe van een sportbedrijf dat door allerhande invloeden de bakens wel eens durft te verzetten of zelfs gewoonweg te negeren. Het feit ook dat men een kwaliteitszoektocht op diverse niveaus organiseert in de sport wijst er eveneens op dat men het handelen van sportbestuurders, trainers, coaches en alle andere belangrijke actoren wil evalueren en bijsturen zodanig dat de sporters kunnen genieten van een optimale begeleiding gebaseerd op waarden. De Fair Play beweging heeft daar ook een belangrijke rol in gespeeld, doch is door omstandigheden en typisch menselijke eigenschappen eerder een eigen leven gaan leiden, ver verwijderd van de sportwereld.

Verschillende sportgerelateerde instanties op Europees niveau zijn de jongste jaren meer aandacht gaan besteden aan de ethische dimensie binnen het sportgebeuren. Vooraleer daar verder op in te gaan, wensen wij eerst het centrale begrip 'ethiek' nader te omschrijven. Daarna pogen wij enkele trends aan te geven, zonder exhaustief te willen zijn, in verband met het ethisch denken over sport, afgeleid uit een greep teksten en verslagen van diverse Europese instanties.

Wat is ethiek?

Ethiek is een begrip dat men de jongste tijd zeer dikwijls in de mond neemt, doch waarvan de omschrijving blijkbaar minder bekend is en op zijn minst eerder diffuus blijkt te zijn. Zo lijkt er onenigheid te bestaan over de begrippen *ethiek* en *moraal*. Sommigen maken een onderscheid tussen ethiek en moraal en stellen dat moraal eerder gaat over de waarden en normen die men al dan niet hanteert terwijl ethiek meer het beschouwen van die waarden betreft; het nadenken over waarden. De term moraal betreft het verplichtend karakter van het menselijk handelen in een systeem (bijvoorbeeld: politieke moraal, moraal van het zakenleven...). Ethiek onderzoekt wijsgerig het menselijk handelen en zijn motiveren (Van Driessche, 1991). Moraal en ethiek kunnen nagenoeg als synoniemen gebruikt worden.

Ethiek als studiegebied beschouwend moeten we aanstippen dat ethiek als deontologie verschilt van de metafysiek of de ontologie: de ethiek bestudeert de mens niet zoals hij is (metafysiek) maar zoals hij meent te moeten zijn. Het voorwerp van ethiek is dus wat de mens te zijn, te doen en te laten heeft. Daarnaast maakt men ook een onderscheid tussen de descriptieve en de normatieve ethiek: de descriptieve beschrijft enkel wat mensen menen te moeten zijn, doen of laten zonder zelf stelling te nemen; de normatieve ethiek erkent echter dat er grondnormen en waarden zijn, die als verplichtend in geweten beschouwd dienen te worden (Van Driessche, 1991).

Ethiek laat zich begrijpen als een reflectie over de handelingsoriëntering van de mens. De mens is in tegenstelling tot het dier niet zuiver instinctgebonden bij het stellen van handelingen, wat dus oriëntering of het hanteren van maatstaven onderstelt. In vele gevallen kan men bij de handelende mens een oriënteringstekort of oriënteringsbehoefte vaststellen. Reeds Plato gewaagde over het feit dat bij de mens van nature uit de behoefte bestaat tot oriëntering, tot het opbouwen van een normen- of waardenschaal. Aangezien de mens niet gebonden is door een strikte en onontkoombare determinatie kan hij zich van de andere levende wezens onderscheiden door vrijheid, bezonnenheid, vernuft en verstand (Maes, 2004). De handelende mens, dus ook de sportbestuurders, de sportminister, de trainer, de coach, enz. zijn bekwaam om binnen elke culturele act zichzelf, de eigen handelingsoriëntering binnen de hem omringende wereld, te zoeken en te vinden

en zodoende zijn positieve zelfverwerkelijking in de hand te werken. De handelende mens gaat als het ware op zoek naar de maatstaf voor het handelen, als uitwisselingsnormen tussen zichzelf en het omringende. Dat hij dergelijke maatstaf vindt of dat hem dergelijke maatstaf toekomt, is daarom van grote betekenis daar de mens een wezen is met alternatieve handelingsmogelijkheden. De mens is aangewezen op de oriëntering van zijn handelen (Maes, 2004).

Ethiek biedt ons eigenlijk bescherming in die zin dat ethiek omheining, afsluiting, woning of verblijf betekent. Ethiek heeft te maken met de bestaande gewoonten en gebruiken waarin de mens geboren is, maar ook met de waarden die de mens zelf opbouwt, construeert en actualiseert. De sport- en bewegingssituatie is een situatie bij uitstek om grenzen af te tasten, vast te leggen en bij te sturen, om een waardenschaal op te bouwen, om zich te oriënteren. Het sport- en bewegingsgebeuren kan men daarenboven beschouwen als een sociaal atelier, waar men zich kan laven aan de waardenoriëntering van anderen en er zich ook kan meten. Dit proces verloopt in grote mate onbewust maar door het agogisch handelen van de begeleider kan waardenoriëntering ook geconcretiseerd worden... ethiek op zijn best!

Raad van Europa en Europese Unie

Raad van Europa

De Europese code voor sportethiek: de loyale sporter is steeds winnaar

De Europese sportministers formuleerden ter gelegenheid van de zevende conferentie op 15 mei 1992 in verband met de sportethische code het volgende:

- Zij wensen de sport te zien evolueren in de geest van het Europees Charter voor de Sport.
- Zij waren zich terdege bewust van de druk die van de moderne samenleving op het sportieve gebeuren uitgaat, onder andere gekenmerkt door het overmatig streven naar welslagen, de vedettencultus en de overmediatisering. Zij waren overtuigd van de noodzaak elke sportieveling een referentiekader te verschaffen dat hem/haar in staat moet stellen verantwoorde keuzes te maken in verband met deze maatschappelijke druk.

- Zij waren ervan overtuigd dat de integratie van de basisprincipes van deze code in de leerplannen Lichamelijke Opvoeding en in de politiek van sportorganisaties, in positieve zin het gedrag van zowel deelnemers aan, als toeschouwers van het sportgebeuren zal beïnvloeden.

De definitie van fair play werd in deze code als volgt geformuleerd:

“Fair play betekent veel meer dan alleen maar het respecteren van regels; fair play omvat ook noties van vriendschap, van respectvolle benadering van de ander en van sportieve ingesteldheid. Het gaat hier niet alleen om een gedragswijze dan wel om een denkwijze. Het concept behelst de problematiek van de strijd tegen bedrieglijke praktijken, de kunde via list de regels te omzeilen, de doping, het geweld (zowel fysiek als verbaal), de ongelijkheid van kansen, de vercommercialisering en de corruptie. Fair play is een positief concept. In de code wordt de sport beschouwd als een sociaal-culturele activiteit die de gemeenschap kan verrijken en de vriendschap onder de naties kan bevorderen op voorwaarde dat de sport loyaal beoefend wordt.”

De sport wordt beschouwd als een activiteit die aan het individu de kans biedt zichzelf beter te leren kennen, zich te vervolmaken, zich uit te drukken, zich te ontplooien, vaardigheden te verwerven en zijn mogelijkheden te demonstreren. De sport geeft aanleiding tot sociale interactie, verschaft vreugde en gezondheid.

De sport met de vele clubs en benevolen, creëert de mogelijkheid zich te engageren en bepaalde verantwoordelijkheden in de gemeenschap op te nemen.

De code stelt duidelijk dat fair play geen randgegeven mag zijn, maar een basisdoelstelling moet worden voor alle organisaties, beleid en individuen, die zich met jongerensport inlaten. Binnen deze code werden voor de verschillende doelgroepen zeer specifieke richtlijnen geformuleerd. Als belangrijke doelgroepen werden aangeduid: het beleid, de sportorganisaties, en de individuen die een rol spelen bij de sportieve begeleiding van jongeren. Vooral het persoonlijke gedrag van de begeleiders en de wijze waarop men met jongeren zou moeten omgaan werd in de sportethische code diepgaand geanalyseerd. De lancering van deze sportethische code lag in heel wat Europese landen aan de basis van een voorzichtig ethisch reveil, het fair play begrip sterk overstijgend. Het begrip ‘fair play’ wordt sindsdien bijna uitsluitend gebruikt in de spel- of competitiecontext zelf. Sportethiek omvat het

begrip fair play, doch overstijgt dit in belangrijke mate. Ooit waren in België verschillende fair play organisaties of sportorganisaties die zich ook expliciet of in de rand, met 'fair play' inlieten. Uiterst zelden wordt er nog een fair play prijs uitgereikt, wat telkens aanleiding geeft tot een rusteloos op zoek gaan naar één of andere gegadigde. De evolutie van de maatschappij waartoe het cultureel verschijnsel sport behoort, laat duidelijk blijken dat er vooral met normen en waarden één en ander mis kan lopen. De sport ontsnapt daar niet aan, zeker niet sinds de sport een belangrijke speler geworden is in het economische en commerciële gebeuren.

Conferenties van de Europese ministers van Sport

Zoals wij hierboven reeds aanhaalden betekende de *zevende Conferentie van de Europese Ministers van de Sport* een belangrijke mijlpaal voor wat de ethische aspecten van de sport betreft. In de resoluties van de daaropvolgende conferenties merken we duidelijk dat er een gevoelige uitbreiding is van de behandelde ethische problematiek.

Tijdens de **10de conferentie in Budapest** (2004) worden de basisprincipes van deugdelijk bestuur ook toegepast op het sportbestuur. Hierbij verlaat men duidelijk het sportveld om zich daarnaast ook te richten op de sleutelfiguren binnen het sportgebeuren die in belangrijke mate de toekomst van de sport zullen mede bepalen, namelijk de sportleiders. Naar aanleiding van deze conferentie werd de volgende resolutie aanvaard: "Instituten, niet-gouvernementele organisaties en andere bewegingen binnen de sport moeten aangemoedigd worden om initiatieven in verband met deugdelijk bestuur te ontwikkelen, toe te passen, te versterken en te ondersteunen."

De conferentie beschouwt de volgende principes als essentieel voor deugdelijk bestuur:

- Democratie: open en duidelijke verkiezingen
- Professionele organisatie: aangepaste ethische code en procedures voor conflictbehandeling
- Verantwoordelijkheid en transparantie bij het nemen van beslissingen, maar vooral bij financiële operaties
- Gelijkheid: bij het behandelen van alle leden
- Solidariteit: tussen alle leden en bestuurders

- Partnerschap tussen de sportbeweging en de overheid: gesteund op het gelijkheidsbeginsel

De principes van goed bestuur moeten geïntegreerd zijn in zowel de sportpolitiek als in de praktijk.

Op deze conferentie werd herbevestigd dat de natuur van de sport zelf gebaseerd is op 'fair play' en competitie op grond van gelijkheid; dit impliceert dat er strijd moet geleverd worden tegen alle attitudes en praktijken tegengesteld aan ethiek. Dit brengt ons naadloos bij de dopingproblematiek. De Europese ministers wensen een sterkere samenwerking met Unesco op dit gebied tot stand te brengen. Zij wensen ook een uitgesproken samenwerking met het WADA (World Anti Doping Agency) te ontwikkelen via onder meer een belangrijke vertegenwoordiging in het uitvoerend comité. Minister B. Mekkelsen (Denemarken) werd aangesteld als vice-voorzitter van het Uitvoerend Comité terwijl Minister J. Lamour (Frankrijk) als vertegenwoordiger van het Europees continent eveneens opgenomen werd in het Uitvoerend Comité van het WADA.

De resolutie van de vergadering van de Sportministers in **Warschau (Polen), September 2002**, breekt in belangrijke mate een lans voor meer en betere Lichamelijke Opvoeding en Sport voor kinderen en jongeren in de lidstaten van Europa. Rekening houdend met voorgaande verklaringen stelde men in deze resolutie dat de rol en het belang van LO en sport binnen het academische systeem (het curriculum) gherdefinieerd dient te worden, dat men minstens 180 min/week aan LO en sport op school dient te besteden, dat de status en kwaliteit van de vorming voor leraren LO en trainers verbeterd moet worden, en dat het aantal leraren LO en hun vorming opgedreven moet worden. Ook campagnes voor een meer actieve levensstijl dienen te worden gelanceerd. Er moet een betere uitwisseling van 'knowhow' gerealiseerd worden en gewerkt worden naar een gecoördineerde gezondheidsstrategie binnen de Pan-Europese programma's. Er werden aanbevelingen geformuleerd gericht naar diverse doelgroepen, namelijk: thuis en familie, school, en de lokale gemeenschap. Men drong erop aan om sterkere nationale beleidsstrategieën te ontwikkelen en uiteindelijk wenste men er ook een Europese dimensie aan te koppelen door een betere samenwerking tot stand te brengen.

Europese Unie

De Verklaring van Nice

De verklaring van Nice vormt een mijlpaal die een belangrijke rol gespeeld heeft in het aanzwengelen van het Europees denken over ethiek. De verklaring van Nice verwijst duidelijk naar de specificiteit van de sport. Concreet verwijst men naar de maatschappelijke, educatieve en culturele functie van de sport. Daarnaast wordt klemtoon gelegd op de noodzakelijke rol van ethiek en solidariteit voor het behoud van de maatschappelijke rol van de sport.

Speciale aandacht wordt in deze verklaring gegeven aan de (amateur)sport voor allen. Concreet omvat dit het volgende:

- Sport is een menselijke activiteit die berust op essentiële maatschappelijke waarden van educatieve en culturele aard.
- Sport is een factor die bijdraagt tot integratie, deelname aan het sociaal leven, verdraagzaamheid, aanvaarding van verschillen en naleving van regels.
- Sportbeoefening moet toegankelijk zijn voor allen, met inachtnaam van de ambities en capaciteiten van eenieder en uitgaan van de verscheidenheid aan sportbeoefening in wedstrijdverband of op recreatieve grondslag, in clubverband of individueel.
- De beoefening van fysieke en sportieve activiteiten is voor lichamelijke of geestelijke gehandicapten een middel dat bij uitstek geschikt is voor individuele ontplooiing, revalidatie, maatschappelijke integratie en solidariteit en moet derhalve worden aangemoedigd.
- De lidstaten bevorderen het vrijwilligerswerk op sportgebied door maatregelen die bijdragen tot passende bescherming en erkenning van de economische en sociale rol van de vrijwilligers.

Naast deze zeer belangrijke verruimende statements wordt in de Verklaring van Nice de opleiding van de sporters, maar vooral de bescherming van jeugdige sporters ter harte genomen. Concreet omvat dit het volgende:

- De Europese Raad onderstreept de positieve effecten van sportbeoefening voor jongeren en beklemtoont dat vooral door de sportorganisaties bijzondere aandacht moet besteed worden aan het onderwijs en de beroepsopleiding van jonge topsporters, opdat hun integratie in het beroepsleven niet in gevaar wordt

gebracht door hun sportcarrière, en aan hun psychologisch overwicht, hun gezinsbanden en hun gezondheid, vooral wat betreft het voorkomen van dopinggebruik.

- De Europese Raad geeft ook uiting van zijn bezorgdheid over commerciële transacties met minderjarige jongeren, ook uit derde landen, voor zover dergelijke transacties niet in overeenstemming zijn met de bestaande arbeidswetgeving dan wel de gezondheid en het welzijn van die jonge sporters in gevaar brengen. Men roept de sportorganisaties en de lidstaten op om onderzoek te doen naar dergelijke praktijken, op dit punt waakzaam te zijn en zo nodig passende maatregelen te overwegen.

Verder worden in deze verklaring ethische vragen gesteld in verband met de economische aspecten van de sport en solidariteit, o.a. eerlijk verkoop van de competitie, en de transfers.

Structuren

Binnen de Europese Unie wordt de sportmaterie in verschillende organen en suborganen behandeld. Zo komen de Europese ministers voor de Sport op regelmatige en informele basis bijeen onder het wisselende voorzitterschap. De directie Sport en Jeugd is uiteraard ook actief wat betreft de sportmaterie en produceert regelmatig nota's waarin standpunten betreffende het sportbeleid, de sportpolitiek, worden opgenomen. Deze standpunten en politieke richtlijnen worden door de Europese Commissaris op regelmatige tijdstippen naar voren gebracht. Veel voorbereidend werk gebeurt tijdens de vergaderingen van de sportdirecteurs van de 27 lidstaten.

Informele meetings van de Europese ministers van Sport

De Europese ministers van de Sport vergaderen doorgaans één tot twee keer per jaar tijdens een informele meeting teneinde de continuïteit van hun samenwerking te bewerkstelligen en vooral ook om sneller te kunnen inspelen op de ontwikkeling van het sportgebeuren. Deze informele meetings staan telkens in het teken van het zesmaandelijkse voorzitterschap en worden dan ook meestal in dat land georganiseerd. Opvallend is dat bij analyse van de conclusies van deze meetings telkens opnieuw de nadruk gelegd wordt op de sport als waardengenerator.

Tijdens de meeting van de ministers van de Sport in **Brussel (België), november 2001**, werd onder Belgisch voorzitterschap een nieuwe benadering in de strijd tegen doping besproken, vooral de sanctionering op basis van dezelfde dopingstandaarden krijgt de volle aandacht. Verder wordt er ook speciale aandacht besteed aan de vrouwen in de sport. Ten slotte wordt aansluitend met de verklaring van Nice aangestuurd op een verder onderzoek over de 'Specificiteit van de Sport'.

Tijdens de meeting in **Artinimo (Italië), oktober 2003**, werd in verband met het genereren van waarden via de sport beslist om het jaar 2004 uit te roepen tot: 'European Year of Education through Sport'. Toenmalig Europees commissaris voor de Sport, mevrouw Vivian Reding en IOC-voorzitter dokter Jacques Rogge hebben hun schouders gezet onder dit initiatief. Er werd in de conclusies van het Italiaans voorzitterschap ook duidelijk gewezen op de positieve waarden van de sport en gevraagd inspanningen te leveren, opdat de jeugd het geloof in de sport zou herwinnen en de zin tot participatie zou verhogen. Men wenste ook te ijveren voor een toename van de kwantiteit en de kwaliteit van de amateursportsector. Oog hebben voor de noden van de burgers in verband met hun fysiek en moreel welzijn kreeg een duidelijke stip. In deze conclusies werd er ook aandacht besteed aan de strijd tegen doping. Er werd verwezen naar de vertegenwoordiging in het WADA, maar er werd vooral uitgekeken naar de 'Global Convention Against Doping' die in samenwerking met Unesco gedefinieerd zou worden.

Tijdens de Meeting in **Den Haag, december 2004**, werd aandacht besteed aan de kansspelen. Vooral de nakende liberalisering van de kansspelen in verband met de sport werd als zorgwekkend ervaren, met name fraude, criminaliteit en gokverslaving. Tijdens deze bijeenkomst werd ook aandacht besteed aan de publicatie van FIFA'S 'World Antidoping Code'.

In **Naantali (Finland), oktober 2006**, werd er tijdens de meeting van de sportdirecteurs aandacht besteed aan de vrijwilligers. Men weet dat in de Scandinavische landen het sportsysteem bijna volledig gedragen wordt door vrijwilligers. Het is dan ook vrij logisch dat men het 'sociaal kapitaal' vrij hoog op de agenda plaatste. Tijdens deze meeting werd ook aandacht besteed aan de lichamelijke activiteiten gerelateerd aan de gezondheid. In dit verband werd gewag gemaakt van een publi-

catie over sport, gezondheid, ethiek e.d., de fameuze ‘White Paper’ (zie verder).

Tijdens de bijeenkomst van de EU-ministers onder het Fins voorzitterschap in **Brussel (België), november 2006** werd het idee om een ‘White Paper’ op te stellen verder uitgewerkt. Onderliggend gedachtegoed daarbij is:

- Sport een meer uitgesproken profiel verschaffen bij het uittekenen van de Europese politiek.
- De specificiteit van de sport (Verklaring van Nice) benadrukken.
- Naast de intrinsieke waarden van de sport, ook de sociale en economische dimensies promoten.
- De relatie tussen de EU en sport faciliteren, dit om meer richting te geven en meer klaarheid te scheppen voor de ‘stakeholders’ van de sport.

Verder werden er nog een twintigtal punten in de conclusies opgenomen waaronder in verband met ethiek vooral de waarden en doping aan bod kwamen.

Tijdens de meeting in **Frankfurt (Duitsland), maart 2007**, werd werk gemaakt van de veiligheid bij sportevenementen (voetbal) en dus vooral het voorkomen en afstoppen van het geweld in de sport. Er werd ook verder gewerkt aan de inhoudelijke ontwikkeling van de ‘White Paper’. Voor wat het Anti-Dopingbeleid betreft werd aangedrongen op de oprichting van een goed communicatienetwerk tussen de verschillende NADO’s (Nationale Anti-Doping Organisations). Ten slotte werd ook aandacht besteed aan sport en integratie. Een certificatiesysteem voor sociale integratievaardigheden binnen de sport zou moeten worden geïntroduceerd.

White Paper on Sport

Tijdens het schrijven van deze bijdrage werd de *White Paper on Sport* gepubliceerd (11 juli 2007). De publicatie werd door verschillende sportinstanties eerder koel onthaald. Spijts de inspanningen die geleverd werden, om zoveel mogelijk de stakeholders van de Europese Sportbeweging te consulteren bij het opstellen van de White Paper reageren de Fédération Internationale de Football Association (FIFA) en het Internationaal Olympisch Comité (IOC) eerder negatief door te

stellen dat er een duidelijke kans gemist werd. Volgens hen is de structuur van de ‘White Paper’ in contradictie met de actuele structuur van de Olympische Beweging, zo worden de competenties van de Internationale Federaties en de verantwoordelijkheidsverdeling tussen de IF’s en de Europese confederaties genegeerd. Ook de Sportassociaties voelden zich gepasseerd omdat hun autonomie aangetaast zou zijn door deze publicatie. Wij echter vinden de ‘White Paper’ een uiterst interessante basis om een gemeenschappelijk gedachtegoed over sport op Europees niveau te ontwikkelen. Vooral het deel over de maatschappelijke rol van de sport verdient in het kader van deze bijdrage over ethiek onze bijzondere aandacht. Thema’s zoals gezondheid, doping, opvoeding, training, vrijwilligers, integratie, racisme, geweld, waarden, duurzame ontwikkeling... worden in dit deel grondig benaderd. De andere eveneens interessante delen handelen meer specifiek over de economische dimensie van de sport en de organisatie van de sport. In dit laatste deel wordt eveneens het thema ethiek aangeraakt wanneer men het heeft over de bescherming van de minderjarigen, corruptie, witwaspraktijken.... Samen met de ‘White Paper’ werden nog enkele begeleidende teksten gepubliceerd waaronder het actieplan ‘Pierre de Coubertin’ waarin een belangrijke aanzet gegeven wordt tot implementatie. Hierin worden niet minder dan 53 concrete voorstellen geformuleerd om het beleid van de Europese Unie op het vlak van de sport mede gestalte te helpen geven. Ook andere begeleidende teksten zijn zeer interessant voor verdere studie van het Europees sportbeleid.

Andere Europese sportgerelateerde organisaties

ENGSO

Bij de totstandkoming van de diverse verklaringen en besluitvormingen in verband met de te voeren sportpolitiek werd vooral een beroep gedaan op de raadgevingen van de “European Non-Governmental Sport Organisation”. Dit Europees overkoepelende orgaan dat 40 nationale sportorganisaties als leden telt, zet trouwens regelmatig ethische aspecten van de sport hoog op het agenda. Zo werd het thema sport en racisme binnen diverse werkgroepvergaderingen besproken. In verband met de ‘White Paper’ werd ENGSO dan ook uitvoering geconsulteerd via een 12- tal zeer prangende vragen.

EUPEA (European Physical Education Association)

Het belang van een ethische benadering van sportende jongeren werd nogmaals zeer sterk benadrukt door de publicatie van de “Code of Ethics and Good Practice Guide for Physical Education” een uitgave van het Publicatiefonds voor Lichamelijke Opvoeding. In deze code wordt zeer sterk ingegaan op de basisprincipes in de Lichamelijke Opvoeding, op goed gedrag in de Lichamelijke Opvoeding en op Stressfactoren, Burn-out en Misbruiken in de Lichamelijke Opvoeding. Dit waardevolle document is een belangrijke leidraad voor alle leraren Lichamelijke Opvoeding maar zeker ook voor alle Jeugdsport begeleiders.

Panathlon

Tenslotte wensen wij in verband met sport en ethiek zeker nog aandacht te besteden aan de “Panathlon manifest over de bedreiging van de positieve waarden in de kinder- en jeugdsport”. De tekst werd opgesteld door een werkgroep binnen Panathlon-Vlaanderen en overgenomen door Panathlon- Internationaal (vooral Europa). In dit document wordt een analyse gemaakt van de diverse negatieve aspecten waarmee de jongere binnen de sportsituatie kan geconfronteerd worden. Er worden dan ook een hele reeks aanbevelingen geformuleerd gericht naar specifieke doelgroepen: het beleid, de jeugdsport begeleiders, de sporter zelf, de sportorganisaties, de media, de clubs, de school, de ouders, enz. Bij het opstellen van deze aanbevelingen baseerde men zich eveneens op het “Panathlon charter over de rechten van het kind in de sport” waarmee we graag deze bijdrage besluiten. Deze stelt het volgende:

“Elke jongere heeft:

- het recht om aan sport te doen;
- het recht zich te vermaken en te spelen;
- het recht te genieten van een gezonde omgeving;
- het recht met waardigheid behandeld te worden;
- het recht getraind en begeleid te worden door competente mensen;
- het recht trainingen te volgen die aangepast zijn aan het individuele ritme;
- het recht zich te meten met jongeren van hetzelfde niveau;

- het recht aan aangepaste competities deel te nemen;
- het recht zijn sport te beoefenen in alle veiligheid;
- het recht op rust;
- het recht om kampioen of het niet te worden.”

Besluit

Wanneer we wat voorafgaat analyseren, blijkt duidelijk dat de Europese ministers van de Sport zich opengesteld hebben om de brede ethische dimensie van de sport in hun beleidsstrategie op te nemen. Specificiteit van de sport, met vooral de educatieve dimensie en het genereren van waarden, staan daarbij op één. Zeer veel belang wordt eveneens gehecht aan de strijd tegen doping, aan acties tegen geweld, aan integratie, aan deugdelijk bestuur en aan ‘fair play’. Secretaris-generaal Walter Schwimmer (Raad van Europa) stelt dat er naast woorden ook actie moet zijn: ‘core values: core activities’. Voor hem is sport een sleutelspeler in de ontwikkeling van de mensenrechten, de parlementaire democratie en het toepassen van regels en wetten. ‘Le sport est une véritable école de démocratie’.

Besluitend kan men stellen dat er binnen de Raad van Europa, de Europese Unie en andere Europese sportgerelateerde organisaties een ethisch reveil heeft plaatsgevonden betreffende het sportgebeuren in het algemeen en het aandeel van de jongeren in deze in het bijzonder. Er is echter nog een hele weg af te leggen. Men zou er zich moeten van bewust zijn dat de meeste sportbedreigende factoren zoals geweld, doping, overcommercialisering, overmediatisering, fraude, corruptie, overmatig geldgewin, enz. niet sportspecifiek zijn en dus naast de maatregelen die binnen de sportwereld genomen worden ook meer globaal aangepakt zouden moeten worden. Vorming en onderwijs zouden hier een cruciale rol kunnen spelen. Vooral waarde-educatie waaronder de verspreiding van het Olympisme, zou in alle geledingen en alle vakken en vormingsgebieden van het onderwijs meer aandacht moeten krijgen. Hopelijk zal Europa in de toekomst deze gedachtegang willen ondersteunen.

Referenties

- 2002 Copenhagen Declaration on Anti-Doping in Sport
- 2001 Verklaring van Nice – Bijlage IV: Verklaring over de Specifieke Kenmerken van de Sport
- 2007 White Paper on Sport (11 juli 2007) COM (2007) 391 final (11 juli 2007)
- 2007 Commission Staff working Document: Action Plan ‘Pierre de Coubertin’ accompanying document to the White Paper on Sport SEC (2007) 934 (11 juli 2007)
- Conclusions of the Presidencies – Informal meetings of the Ministers of Sport of the European Union:
- Italian Presidency: October 2003 Florence- Artinimo
- Dutch Presidency: December 2004 The Hague
- Finnish Presidency: October 2006 Naantali; November 2006 Brussels
- German Presidency: March 2007 Stuttgart
- EUPEA. (2003). *Ethische Code en Goed Gedrag Gids voor Lichamelijke Opvoeding*, Publicatiefonds voor Lichamelijke Opvoeding
- EU and Sports. (2007). White Paper on Sport ENGSO Position and Action
- Maes, M. (1993). Het ethisch reveil in de sport... door de lichamelijke opvoeding. *Tijdschrift voor Lichamelijke Opvoeding* nr. 5 aflevering 147
- Maes, M. (1997). Talent en Ethiek. *Olympic News*, 2
- Maes, M. (2001). De uitstraling van de sportdienst: een kwestie van waarden! In de ban van de corporate identity. *Olympic News*, januari 2001
- Maes, M. (2004). Management and Ethics. *12th EASM European Sport Management Congress, Innovation in Co-operation Proceedings*, Ghent, Publicatiefonds voor Lichamelijke Opvoeding
- Schwimmer W. (2004). Sport as a key player in developing Human Rights, Parliamentary Democracy and the Rule of Law. Council of Europe – Directorate of Youth and Sport
- Van Driessche, R. (1991) *Historisch overzicht van de wijsbegeerte en de ethiek. Van de Oudheid tot en met Kant*. Leuven-Apeldoorn. Garant.

UCI schuift hete aardappel door naar teams Wat is het nut van een antidopingcharter?

De Internationale Wielervedunie (UCI) stelde gisteren een antidopingcharter op dat alle profrenners kunnen ondertekenen. Is dit de aangekondigde 'levensbelangrijke beslissing voor de toekomst van het wielrennen'? Een antwoord in vijf bedrijven.

'Ik zweer bij mijn ploeg, mijn collega's, de UCI, de wielervedwereld en het publiek dat ik niet betrokken ben in de zaak-Fuentes of in een andere dopingzaak.' Dat zinnetje is, volgens de UCI, de oplossing voor de dopingperikelen die de wielervedsport in een steeds strakkere wurggreep houden. 'De renners die dit charter ondertekenen, verbinden zichzelf aan het nieuwe wielervedrennen', jubelde UCI-voorzitter Pat McQuaid na de meeting van gisteren. Wat dat nieuwe wielervedrennen inhoudt, is voorlopig nog onduidelijk. Want ook na gisteren blijven nog veel vragen onbeantwoord.

1. Is het antidopingcharter verplicht?

Neen. Het is geen wettelijk charter, en de UCI kan de renners die het niet ondertekenen dus ook niet straffen. 'We zullen wel vragen aan de ploegen om hun renners te motiveren dat wel te doen vóór de start van de Tour', aldus McQuaid. 'Als er zijn die toch niet ondertekenen, hopen we dat de ploegen daarmee rekening houden bij het opmaken van de selecties. We zullen ook een lijst publiek maken van de renners die niet willen signeren.' Geen twijfel mogelijk dus dat de coureurs zo snel mogelijk hun krabbel zullen zetten. Wie dat niet doet, riskeert immers om naast de ploeg te vallen. Maar wat gebeurt er met de hypocrieten, die ondanks hun propere belofte toch met een zwart kruis op hun hoofd lopen? 'Die riskeren een schorsing van minimum twee jaar en een boete van een jaarloon', klinkt het. 'Dat geld gaat dan naar de strijd van de UCI tegen doping.' De boete wordt dus zwaarder, en wat vroeger de maximumstraf was, is nu de minimumstraf. Maar eigenlijk verandert er niks voor de dopingzondaar: hij kan pas gestraft worden als er echt concrete bewijzen zijn tegen hem, zoals een bekentenis of een positieve controle. Als er enkel een waas van verdachtmakingen rond hem hangt - zoals bij zovelen in de zaak-Fuentes - mag hij vrolijk blijven rondpeddelen.

2. Wat betekent dat antidopingcharter dan?

De UCI wil laten uitschijnen dat ze haar verantwoordelijkheid neemt. 'Illegale praktijken worden niet langer getolereerd', klonk het gisteren strijdvaardig bij McQuaid. In de praktijk doet de UCI echter opnieuw wat

ze al in het verleden heeft gedaan: de hete aardappel doorschuiven naar de ploegen. Het zijn immers de ploegen die moeten beslissen of ze hun renners motiveren om te tekenen. Het zijn ook de ploegen die beslissen of ze tegendraadse coureurs uit de selectie zullen weren. Doen ze dat niet, dan zijn ze de kop van Jut bij de UCI. Doen ze dat wel, dan riskeren ze een gerechtelijke klacht van de renner in kwestie.

3. Hoe machtig zijn die ploegen eigenlijk?

Die ploegen kunnen hun renners ontslaan op basis van het contract dat ze hen lieten ondertekenen. Dat is wat gisteren gebeurde met Sergej Gontsjar: T-Mobile zette de Oekraïner aan de deur nadat hij ‘onregelmatige waarden’ liet optekenen bij een interne controle. Was Gontsjar positief? Dat hebben ze bij T-Mobile niet gezegd. Hij vliegt gewoon buiten omdat hij zich niet heeft gehouden aan de regels van de ploeg. ‘Maar het staat hem vrij om te zoeken naar een nieuwe ploeg’, benadrukte manager Bob Stapleton. Dat betekent ook dat een ploeg een renner niet zomaar kan buitenzetten. Alejandro Valverde was volgens de geruchtenmolen een van de klanten van Fuentes, maar dat is voor Caisse d’Epargne geen reden om zijn contract op te zeggen. Dat contract zegt immers niet dat een renner de regels overtreedt als er dopinggeruchten over hem worden verspreid. In dat opzicht staan ze in de Operación Puerto dus nog nergens.

4. Kunnen de ploegen dan niet allemaal aan hetzelfde zeel trekken?

De AIGCP, de Vereniging van Profploegen onder leiding van Patrick Lefevere, is op sterven na dood nu ook Discovery Channel heeft aangekondigd dat het eruit zal stappen. ‘Vorige week, op de vergadering in Anneyron (waar Astana, Bouygues Télécom en Cofidis vroegtijdig opstapten, red.), is gebleken dat de profploegen geen gemeenschappelijk doel hebben’, verklaarde manager Johan Bruyneel gisteren. ‘Ik heb niet langer de indruk dat de AIGCP deze sport kan leiden op een professionele manier. Wij hebben dan ook besloten om uit de vereniging te stappen.’ Dat via de AIGCP een soort van ‘verbond van ploegen’ wordt opgestart, lijkt dus onmogelijk. Er is wel nog de IPCT, de commerciële vereniging van ProTour-ploegen, maar daar is Française des Jeux dan weer geen lid van. De kans dat de ploegen voor een snelle, eenvormige oplossing zorgen, is dus zeer klein.

5. Mag Alejandro Valverde op 7 juli starten in de Tour?

De vrees dat we in Londen een herhaling krijgen van wat er vorig jaar in Straatsburg gebeurde, is groot. Toen werden Ivan Basso en Jan Ullrich huiswaarts gestuurd na een chaotische resem aan dopingbeschuldigingen die op geen enkel concreet bewijs steunden. Als er in de eerste week van

juli plots heel luid wordt geroepen dat Valverde betrokken is bij de zaak-Fuentes, herhaalt de geschiedenis zich. De UCI en ASO durven geen renners weigeren uit schrik voor juridische claims. Als er iets moet gebeuren, komt alles weer op de nek van de ploegen. Die zullen moeten beslissen of ze hun zwartgemaakte renners al dan niet laten rijden. Zijn die renners dan schuldig? Niemand die het zeker weet. 'Want het is nog altijd niet duidelijk of de gerechtelijke bewijzen in Operación Puerto zwaar genoeg wegen voor sportieve sancties', weet Pat McQuaid.

Bert Heyvaert

De Standaard
20 juni 2007

Dopingcharter mag al in prullenmand

Drie dagen. Langer heeft het dopingcharter niet bestaan. De brief waarmee 600 ProTourcoureurs op hun plechtige communiezieltje moeten beloven dat ze in geen enkele dopingzaak betrokken zijn, lijkt juridisch nergens naar. Dat is de conclusie van Patrick Lefevere, de voorzitter van de vereniging van professionele wielerploegen AIGCP. Hij voelt zich “gebruikt” door UCI-voorzitter Pat McQuaid, zei Patrick Lefevere gisteren op Sport.be TV. Van het enthousiasme waarmee hij dinsdag in Genève het veelbesproken dopingcharter verdedigde, bleef gisteren niets over. Renners zouden plechtig beloven dat ze in geen dopingzaak betrokken zijn. Ze verklaarden zich bereid een DNA-staal af te staan aan het Spaanse gerecht. En wie achteraf gelogen had, zou twee jaar schorsing uitzitten en een boete van een jaarsalaris 2007 aan de UCI kunnen betalen. Dat de brief die hij aan 600 ProTour-coureurs zou sturen juridisch rammelde, gaf Pat McQuaid dinsdag al toe. Daarom verzocht de Ierse voorzitter de ploegleiders al wie weigerde te tekenen uit de selectie van de Tour te weren. Tourorganisator Christian Prudhomme vond het een geweldig idee. Patrick Lefevere ging zelfs nog een stap verder: wie niet tekende, kon het vergeten dat hij nog een koers zou rijden. Daar waren alle ploegen het over eens, zei hij.

Slechte communicatie

Gisteren klonk het verhaal van de voorzitter van de AIGCP plotseling heel anders. “Ik heb met advocaten van ploegen en renners gesproken. Hun conclusie is dat de brief juridisch op niks trekt.” Dat zei McQuaid dus al. Maar nu verwijt Lefevere de UCI slechte communicatie. “Het lijkt op paniekvoetbal.” Het is niet duidelijk waarom Lefevere zijn mening herziet. Komt het door de boodschap die Lefevere deze week ook al van zijn Italiaanse wereldkampioen Paolo Bettini kreeg? Lefevere: “Als Bettini iets mispeutert en een boete moet betalen, dan betaalt hij liever een jaarloon aan Quick.Step terug dan aan de UCI.” Bettini was ook bij de renners die zich altijd verzetten tegen het afstaan van DNA-materiaal. Als Bettini een handtekening onder de nieuwe code weigert, moet Lefevere zijn wereldkampioen aan de kant zetten.

Gezichtsverlies

Overigens lieten alle Italiaanse profrenners gisteren bij monde van hun rennersvereniging ACCPI weten dat de UCI van hen alvast geen gehandtekeningde verklaring moet verwachten. “Criminalisering van de renners”, noemde de ACCPI het. De Spanjaarden gaan nog een stap verder. “Als de

renners die het antidopingcharter niet ondertekenen een startverbod krijgen, zullen we gerechtelijke stappen zetten tegen de UCI of de organisatoren van de Tour”, aldus José Gomez. “En als het charter illegaal is, zullen we onze renners adviseren het niet te tekenen.” Betekent dit nu dat de brief van de UCI meteen in de prullenmand belandt? Volgens Lefevere niet: “Iedereen wil tekenen, op voorwaarde dat de brief juridisch correct is aangepast.” Dan wordt het wel heel kort dag. Op 7 juli start in Londen de Tour. Voor 7 juli verwacht de UCI de gehandtekening van 600 Protour-coureurs. Gisteren hadden nog maar twintig renners getekend en het lijkt weinig waarschijnlijk dat er daar nog veel bij komen. En dus dreigt het zoveelste gezichtsverlies voor de UCI in de strijd tegen doping. Twee weken voor de start van de Tour lijkt de chaos compleet.

Bart Fieremans en Marc Ghyselinck

De Morgen
23 juni 2007